

Parice

EN DE ONDRAAGLIJKE
LICHTHEID VAN HET BESTAAN

tekst SASKIA VAN BASTEN BATENBURG fotografie ANDRÉ RAU

Carice

Carice van Houten heeft iets van Alice in Wonderland: klein, rank, ontembaar nieuwsgierig en dol op avontuur. In een exclusief interview vertelt de actrice over haar werk, zichzelf, liefde en roem. “Ik ben gewoon Carice hoor.”

HET GESPREK VINDT PLAATS IN Hotel Seven One Seven aan een van de grachten in Amsterdam, de stad van Carice. “Na mijn middelbare schooltijd wist ik één ding zeker: ik wilde weg uit de provincie en naar Amsterdam. Ik wilde opgaan in de massa. Amsterdam stond voor mij voor Vondelpark en Huub van der Lubbe. Ik dacht echt dat elke Amsterdamse man eruitzag als Huub van der Lubbe. Dat is vies tegengevallen.”

Een knapperend haardvuur, prachtige schilderijen aan de muur, antieke tafels vol snuisterijen; we zijn in een andere werkelijkheid. Na vele maanden filmen in het buitenland is Carice terug in Amsterdam voor de repetities van het toneelstuk *De gravin van Parma* van Sándor Márai, waarin ze de titelrol vertolkt. Voor ons op tafel staat een blauwwitte porseleinen theepot. De theekoppen zijn zo groot dat het hoofd van Carice er bijna helemaal in verdwijnt. Ze heeft iets van Alice in Wonderland: klein, rank, ontembaar nieuwsgierig en dol op avontuur.

Al heeft haar jeugd een onuitputtelijke schat aan materiaal opgeleverd voor haar als actrice, Carice heeft geen zin meer om te praten over de scheiding van haar ouders toen ze vier jaar oud was en haar jeugd met haar stiefvader en zusje en halfbroer. “Het is heel vervelend en niet helemaal eerlijk om je familie pijn te doen of lastig te vallen met jouw jeugdtrauma's

in interviews. Ze kunnen zich niet verdedigen.” Carice is nu 31 jaar, oud genoeg om te begrijpen dat ieder mens zijn eigen verhaal heeft. De tijd van zich afzetten is voorbij.

‘Mijn talent is nu net zo groot als toen ik vijftien jaar oud was’

“IK ONDERBREEK NU MIJN FILMCARRIÈRE EN DAT IS misschien niet slim. Het kan funest zijn als ik niet beschikbaar ben voor een rol, omdat ik ergens in een klein land bij een klein gezelschap een rol speel. De business begrijpt dat niet en je krijgt zo een streep door je naam. In die zin is het een keiharde wereld en moet je het *momentum* gebruiken, zoals dat zo mooi heet.

Maar ik was toe aan verdieping. Ik wilde weer om een tafel met mensen zitten die mijn eigen taal spreken en ik wilde weer de tijd hebben om een rol helemaal uit te pluizen. Toneel geeft meer verdieping dan film. Na alle extreme luxe van het afgelopen jaar, is het ontvullend om op je fietsje naar een repetitie-lokaal te rijden om daar vervolgens met je billen bloot te gaan. Want dat is repeteren. Bij nul beginnen en een sprong in het diepe. Het liefst ga ik zo laat mogelijk de vloer op als ik repeteer. Ik wil zo lang mogelijk met het script in mijn hand repeteren. Ik moet altijd heel veel domme vragen stellen, omdat ik pas kan spelen als ik snap wat ik moet spelen.

Dat is bij film heel anders. Daar kun je in de montage nog heel veel veranderen. Je kunt iedere scène als een nieuw hoofdstukje aanpakken. Bij toneel moet je al die 'scènesjes' in één rit doorspelen.

Ik vind deze rol, de gravin van Parma, een enorme uitdaging en juist die uitdaging heb ik erg gemist in het afgelopen jaar. Door het succes en alle luxe die daarmee gepaard gaat, snapte ik even niet meer hoe het echte leven werkte. Daarom is het goed dat ik nu weer op mijn fietsje door de stad rijd. Het houdt je op de grond. Hollywood is allemaal buitenkant en uiteindelijk gaat het toch om de binnenkant. Alles is vergankelijk en zeker roem. Ik moet er niet aan denken dat ik, als ik straks spuiten in mijn gezicht moet zetten, bedenk: nu moet ik het van mijn innerlijk hebben, en dat ik er dan achter kom dat ik dat heb verwaarloosd.

Het is heel aantrekkelijk om telkens in een totaal nieuwe wereld te worden gedropt. Je creëert telkens een nieuw leven en je verkeert in de illusie dat dat het leven is. Maar die wereld heeft niets met de echte wereld te maken. Je bent overal los van. Er zijn geen lekkende dakgoten, blauwe enveloppen en boze vriendinnen die klagen dat ze je nooit zien. Je bent op een eiland, en dat is verrukkelijk en eenzaam tegelijk. Laatst filmde ik met Leonardo di Caprio in Marokko. Als je daar van tevoren over denkt, zie je jezelf met hem in een jeep door de woestijn rijden met een ondergaande zon en een prachtige sjaal om je hoofd gedrapeerd tegen het zand. Maar de realiteit is dat ik een week in het Hilton in Marrakesh met hem verbleef, terwijl de scène zich in de film in het Hilton van Washington afspeelt. Bij film is alles fake. Niets is waar. En je moet echt sterk in je schoenen staan om de echte en de fake wereld van elkaar te blijven scheiden. Anders word je gek.

Wat ik heel leerzaam vond op de filmset was het werkproces. Je kent niemand en je moet maar zien hoe je je weg vindt. Hoe overleef je tussen wildvreemden? Hoe wil je dat ze jou zien? Filmen is een volstrekt eenzame bezigheid. Natuurlijk ben je onder de mensen, maar je leeft als het ware van binnen. 's Avonds op je kamer ben je alleen met je scènes voor de volgende dag. Je staat onder grote druk omdat je móet presteren. Ik heb dan niet de behoefte om mijn vrienden op te bellen. Ik heb juist de neiging om me helemaal in mezelf terug te trekken. Om in mijn eentje een beetje weg te kwijnen. Dat vind ik lekker. Dat leven is erg overzichtelijk. Je *call sheet* is je agenda en de mensen met wie je werkt je familie. En verder bestaat er niets.

Ik lees heel veel scripts en ik kan me in een heleboel personages inleven. Ik denk al heel snel: oh dat kan ik spelen. Behalve de 'eet me maar op vrouw'. Dan krijg ik het moeilijk omdat ik mijn geheimen en al mijn onzekerheden en mijn angsten daar niet op kan botvieren.

Als ik rollen die ik heb gespeeld terugzie, denk ik: dat is een heel eigen personage, terwijl ik als ik het speel denk: dit ben ik gewoon. Bij de ene rol gaat dat makkelijker dan bij de andere, maar ik heb een innerlijk kompas dat al gauw de richting aangeeft. Ik ken heel veel collega's die een paspoort van een personage maken, een uitgebreide studie over hoe het personage de dag doorbrengt. 'Wat drinkt mijn personage? Waar doet mijn personage boodschappen?' Dat heb ik nooit gedaan, dat kan ik gewoon niet.

Zelfs als ik een rol zou moeten spelen die heel ver van me af staat, ga ik totaal op mijn intuïtie af en daar kan ik me niet op voorbereiden. Dat heeft met inlevingsvermogen te maken. Ik hoor mensen wel eens zeggen dat een talent moet groeien. Dat heb ik helemaal niet. Mijn talent is nu net zo groot als toen ik vijftien jaar oud was en op het Bonifatiuscollege in Utrecht Tijn Uilenspiegel speelde. Natuurlijk heb ik nu meer levenservaring en meer rollen gespeeld, maar mijn talent is onveranderd. Het is net als de gouden bal waar de prinses in het sprookje van de kikkerkoning mee speelt.

Mijn bron is mijn jeugd. Dat beangstigt me ook wel eens. Dan denk ik: ik kan nooit boeddhist worden, want als alles in balans is, heb ik geen bron meer van waaruit ik kan spelen. Natuurlijk beïnvloedt mijn ervaring de manier waarop ik een rol aanpak, maar de bron van waaruit ik speel blijft dezelfde. Toch wel geweldig dat uiteindelijk je pijn, je voornaamste bron is en ook een bron van inkomsten. Iemand heeft mij een keer gezegd dat ik een lichte rol zwaar kan maken en een zware rol licht. Dat vind ik een groot compliment. Dat is precies wat ik probeer te doen."

'Leven is soms gewoon een eenzame bezigheid'

“ALS IK JEUGDFOTO'S VAN MEZELF ZIE, DAN ZIE IK een schuchter, wantrouwend, beetje bangig meisje dat verlegen in een hoekje zit. Ik voelde me een onzichtbaar kind en door te spelen werd ik gezien. Ik merkte dat mijn aanwezigheid er iets toe deed. Ik kreeg iets terug als ik speelde. Spelen heeft me in zekere zin gered.

Toen ik klein was, zag ik altijd andere dingen dan andere mensen. Als ik bijvoorbeeld in de trein tegenover een oude vrouw zat, dacht ik in eerste instantie net als iedereen dat het een oma met haar kleinkind was. Maar dan begon ik te fantaseren. 'Misschien heeft ze dat kind wel gepikt. Of misschien haat ze dat kind wel. Of misschien is het haar buurmeisje. Of misschien is ze ziek en gaat ze binnenkort dood.' De werkelijkheid is niet wat je ziet, de werkelijkheid ligt verborgen. Dat had ik als klein kind al in de gaten. Het zorgt ervoor dat je niet oordeelt. Dingen of

Carice

*'Als je een laag
zelfbeeld hebt, is beroemd
zijn een uitkomst'*

gebeurtenissen kunnen voor de een iets heel anders betekenen dan voor de ander, waardoor miscommunicatie ontstaat. Ik vind dat fascinerend. Er is niet één werkelijkheid.

Ik heb als kind heel veel crematies en begrafenissen meegemaakt. En als ik dan zo'n kist zag en ik besepte dat iemand daar dood in lag te zijn terwijl wij met z'n allen zo lekker levend waren, dan vond ik dat gemeen. Ik kon het echt niet verkroppen dat de een nog mocht leven en de ander niet. De dood leek me verschrikkelijk eng omdat je in je eentje was. Ik heb wel eens mooie kopjes geërfd van een tante die ik in zo'n kist had zien liggen en daar durfde ik nooit uit te drinken omdat er een lijk uit gedronken had.

Ik ben niet bang voor de dood, maar wel bang om dood te gaan. Het bewust afscheid nemen lijkt me zo verschrikkelijk. Dat je weet: dit zie ik nu voor het laatst, dit voel ik nu voor het laatst. Oh wat lijkt me dat erg. Ik hou van het leven, ik wil niet dat het afgelopen is. Als ik onder een tram kom, oké dan is het gewoon over en uit, maar een ziekbed en te weten dat je nog een paar maanden hebt en dat je dat in je eentje moet doorstaan. Dat lijkt me zo eenzaam. Dat had ik al met liefdesverdriet. Mijn omgeving was dan echt heel lief en probeerde me te troosten. Maar niets hielp. Je moet het toch zelf verwerken. Je moet er alleen doorheen. Leven is soms gewoon een eenzame bezigheid."

'Ik ben een spons, ik zuig alles in me op'

"IK BEN OPEN MINDED, TOLERANT, ANALYTISCH EN sensitief, heb ik eerder in een interview gezegd. Dat zijn mijn goede eigenschappen. In het werk is dat prima, maar in het dagelijks leven heel vermoeiend. Mijn minder goede eigenschappen: ik ben vaak angstig, chaotisch, ik verveel me snel, ik ben heel gevoelig voor spanningen, ik trek me dingen snel aan. Ik ben een spons, ik zuig alles in me op. Ik vind gauw iemand zielig. Bepaalde zwaktes van mensen kan ik niet aanzien. Dat vind ik confronterend omdat ik zelf al genoeg zwakke plekken heb.

Heel lang heb ik mijn succes gebagatelliseerd omdat ik het zielig vond voor mijn vrienden, ook acteurs, die niet zoveel succes hadden. Toen ik mijn eerste Gouden Kalf won, (*Suzy Q*, SvBB) zei ik tegen mijn vrienden: 'Het stelt niet veel voor hoor zo'n Gouden Kalf, ik kan het niet eten.' Toen ik de Colombina won voor beste vrouwelijke bijrol in *Een meeuw* begon ik keihard te huilen! Toen wist ik dat er echt iets mis met me was. Maar ik begin langzamerhand gewoon trots te zijn en blij om wat ik heb bereikt. Ik geniet van het filmen en van het succes. Ook omdat ik weet dat het allemaal zo voorbij kan zijn. Misschien geniet ik er daarom wel extra van. Als je 'beroemd' bent, krijg je heel veel aandacht, applaus, verering en al

dat soort triviale zaken. Ik denk wel eens dat dat de compensatie is voor al het lijden. Het publiek ziet de film of de voorstelling, het resultaat, en heeft geen idee van het proces dat daaraan voorafgaat.

Ik kon vroeger heel slecht alleen zijn. Zodra ik alleen thuis was, viel de stilte over me heen en pakte ik de fiets om het leven op te zoeken. Ik moest altijd onder de mensen zijn. Nu vind ik het wel lekker om alleen te zijn. Ik begin dus toch iets te leren. Maar ik weet nog goed dat toen ik een keer thuis met een boek op de bank lag, ik onmiddellijk een vriendin belde met de mededeling: 'Ik lig met een boek op de bank!' Dat was voor mij zo'n ongelofelijke overwinning, dat ik het moest mededelen."

'Bij een datingbureau zouden Sebastian en ik absoluut geen match zijn'

"OMDAT IK ME HEEL SNEL VERVEEL, STORTTE IK me altijd in de liefde en zodra het moeilijk werd, stortte ik me in de volgende verliefdheid. En ik wist altijd zeker dat die man de ware was omdat ik zo veel voelde. Ik wilde eigenlijk altijd verliefd zijn. Ik was verslaafd aan die adrenaline, aan dat chemische proces. Tot op een dag iemand tegen me zei: 'Dat je heel veel voelt bij die man, betekent nog niet dat dat je man is.' Dat vond ik een eyeopener.

Al die drama's die ik had met mannen omdat ik ze niet kon krijgen; of omdat ze getrouwd waren, of omdat ze kinderen hadden, of omdat ze niet verliefd op mij waren; het was altijd een gevecht en een verlangen naar het onbereikbare. Ik maakte mijn eigen motor. Ik creëerde mijn eigen drama. En als je niet oppast, maak je die drama's steeds heftiger om te kunnen blijven voelen. Dat zie ik nu eindelijk in.

Dat heeft zeker te maken met het feit dat ik al tweeënhalft jaar een verhouding heb met Sebastian (Koch, haar tegenspeler in *Zwartboek*, SvBB). Ik ben een stuk rustiger geworden. Ik ga voor het eerst met iemand ergens doorheen en ik vind het een wonder dat hij van me blijft houden, ook als hij mijn zwakke kanten ziet. Hij zegt zelfs dat hij daarom nog meer van me houdt; hij houdt van het 'totaalpakketje'. Ik zie nu in dat telkens opnieuw verliefd worden een terugkerend fenomeen is in mijn leven en dat het me niet verder brengt.

Als Sebastian en ik ons zouden inschrijven bij een datingbureau, zouden we absoluut geen match zijn. Als je onze profielen naast elkaar legt, geef je geen cent voor onze relatie; die is gedoemd te mislukken. Hij is veertien jaar ouder, Duitser, woont zevenhonderd kilometer verderop, is ook een veelgevraagd acteur, hij heeft een kind van twaalf, hij is heel erg netjes; eigenlijk is het gewoon niet te doen, en toch werkt het.

We zouden best samen in een huis willen gaan wonen, maar we hebben niet eens de tijd om dat te gaan zoeken. We hebben het allebei veel te druk met filmen. We bellen elkaar elke dag, soms een paar keer per dag. Sinds we elkaar hebben leren kennen is er nog geen dag voorbij gegaan waarop we elkaar niet hebben gesproken.

Soms zien we elkaar maanden niet en als je dan samen bent is het heel intens. Je wilt iedere minuut die je samen bent benutten. Je zit boven op elkaars lip en dan zie je ook hoe verschillend je bent. Sebastian is bijvoorbeeld heel geordend en ik ben een ras sloddervos, dus dat is hem een doorn in het oog. Hij trekt mij onder andere aan vanwege zijn behoefte aan structuur en hij vindt mij aantrekkelijk omdat hij het fascinerend vindt om te zien dat je ook met je intuïtie kunt leven. Wat ik het leukste vind van een langdurige verhouding is dat ik steeds opnieuw verliefd kan worden op dezelfde man en niet steeds op een ander.”

‘Beroemde mensen ontmoeten is toch een beetje ongemakkelijk’

“**I**K WEET NOG GOED DE EERSTE KEER DAT IK TOM Cruise ontmoette. (*Valkyrie*, SvBB) Hij gaf me een hand en stelde zich voor en ik werd helemaal rood. En niet gewoon een bloesje, maar echt knalrood met van die rode vlekken in mijn nek en ik kreeg slappe knieën en kon geen woord uitbrengen. Ik mompelde dat hij even moest wachten, dat ik even tot mezelf moest komen. Echt gênant. En toen ik wist dat ik Jude Law ging ontmoeten (*Repossession Mambo*, SvBB) was ik heel zenuwachtig. Je gaat dan toch maar de knapste jongen van de wereld ontmoeten! Hij is zo aantrekkelijk, daar kun je je onmogelijk tegen wapenen. Ik was van heel veel kanten gewaarschuwd. En toen ik hem zag werd ik weer zo rood.

Het is heel vreemd, maar beroemde mensen ontmoeten is toch een beetje ongemakkelijk. Omdat je ze zo vaak hebt gezien op beeld, heb je het gevoel dat je ze kent en tegelijkertijd staan ze op enorme afstand. Uiteindelijk als je gewoon met ze praat op een feestje of met ze aan tafel zit in een restaurant gaat het wel over, maar die mensen zijn toch groter dan de werkelijkheid.

Toen ik op een afterparty tegen Jude Law zei dat ik het zo stom vond dat ik telkens bloosde als ik hem zag, hoopte ik natuurlijk dat hij zou zeggen dat hij daar niets van had gemerkt. Maar hij keek me heel doordringend aan en zei: ‘Inderdaad, iedere keer weer! *Unbelievable!*’ Daar sta je dan in je goeie goed.

In het klein heb ik dat zelf nu ook. Er zijn meisjes die met knikkende knieën naar me kijken en dan denk ik: ik ben gewoon Carice hoor. Beroemdheid isoleert en dat is helemaal niet leuk. Mensen die jou van vroeger kenden en die je toen

helemaal niet zagen staan, vinden het nu interessant om met je te praten. Of je krijgt van wildvreemde mensen in een winkel een cadeautje. Je moet sterk in je schoenen staan om je te realiseren dat dat om je positie gaat en niet om je wezen. Als je een laag zelfbeeld hebt, is beroemd zijn een uitkomst. En daarom is het zo ongelofelijk gevaarlijk, echt een valkuil. Je wordt op een voetstuk geplaatst om wat je kunt en niet om wie je bent. En als je die twee dingen verwacht, kun je heel hard vallen. Uiteindelijk gaat het toch om dingen als vriendschap, orde en liefde die je gelukkig maken. In balans zijn is niet saai. Wie had ooit gedacht dat ik zo zou denken?”

‘Muziek, spelen, liefde en vriendschap, daar gaat het allemaal om’

“**I**K HEB NOG NOOIT ZO VEEL IN VLIEGTUIGEN gezeten als de laatste jaren, ik dehydrateer waar je bij staat, maar ik heb niets van de wereld gezien. Filmsets zijn kunstmatige werelden, die hebben niets met de echte wereld te maken. Ik ben niet genoeg in het hier en nu. Ik kijk geen televisie, geen journaal, ik leef echt in mijn eigen wereld en daar ben ik niet blij mee. Ik vind mijn leven niet rijk genoeg.

Ik heb periodes dat privéchauffeurs me rond rijden en ik in luxe hotels logeer waarvan ik het bestaan niet kon vermoeden. Maar als je het niet kunt delen dan denk je: moet je mij nou zien zitten hier. Het geeft aan de ene kant een enorme kick en aan de andere kant betekent het helemaal niets. Eerst ben je onder de indruk, maar dan heb je het wel gezien. Je went er heel snel aan. Het voelt soms of ik in mijn eigen film speel. Ik ben het en ik kijk ernaar.

Vriendschappen zijn heel belangrijk voor me. Ik probeer ze goed te onderhouden. Ik heb een heel hechte vriendengroep nog van de Academie voor Kleinkunst. Dat is eigenlijk mijn familie. Met Oud en Nieuw huren we altijd een boerderij in Noord-Holland. Het is net een kinderboerderij zonder dieren. We spelen de hele dag spelletjes en tafeltennis en we lopen soms de hele dag in onze pyjama. Het kan ons helemaal niet schelen hoe we eruitzien. We laten gewoon alles los. Er wordt heel veel gedronken en gerookt en gelachen.

En als ik dan op zo’n dag plaatjes mag draaien voor mijn vrienden en iedereen is stil en luistert, dan voel ik me ultiem gelukkig. Ik zou niet kunnen leven zonder muziek. Muziek geeft me troost. Muziek, spelen, liefde en vriendschap, daar gaat het allemaal om.

En liefde is het allerbelangrijkste.
Misschien uiteindelijk liefde voor jezelf.
Liefde is alles. Alles is liefde.”